

Zespół Szkół im. gen. Józefa Kustronia w Lubaczowie

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

Teresa Król, Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie.

Nauczyciel przedmiotu - Teresa Telenkiewicz

AKTY PRAWNE:

Rozporządzenie MEN w sprawie sposobu nauczania szkolnego

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 1999r.w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (tekst jedn. Dz. U. z 2014, poz. 395, ze zm. Dz. U. z 2017, poz. 1117)

OBWIESZCZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 18 grudnia 2013 r.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 2 czerwca 2017 r.

Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży – art. 4 ust. 1 i 3 (Dz. U z 1993 Nr 17, poz. 78, ze zm.)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz. U. z 2018, poz. 939) – załącznik nr 1, pkt 11 (dotyczy szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych, czyli czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum oraz branżowej szkoły I stopnia – dla absolwentów dotychczasowego gimnazjum i ośmioletniej szkoły podstawowej)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017, poz. 356 ze zm. Dz. U. z 2018, poz. 1679)

– załącznik nr 4 (dotyczy branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami dotychczasowego gimnazjum);

– załącznik nr 4a (dotyczy branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej) w brzmieniu określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia zmieniającego z dnia 26 lipca 2018 r. (Dz. U. z 2018, poz. 1679)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 14 lutego 2017 r.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 26 lipca 2018 r

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. z 2018, poz. 467)

– załącznik nr 1 (dotyczy czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 30 stycznia 2018 r

Podstawa programowa zajęć WDŻ dla dotychczasowych szkół ponadgimnazjalnych

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012, poz. 977 ze zm. Dz. U. z 2014, poz. 803; z 2016, poz. 895)

– załącznik nr 4 (dotyczy szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego, czyli trzyletniego liceum ogólnokształcącego oraz czteroletniego technikum – IV etap edukacyjny)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 27 sierpnia 2012 r

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2017, poz. 1575 ze zm. Dz. U. z 2019, poz. 465)

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 1 sierpnia 2017 r.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 1 marca 2019 r.

Ustawa o systemie oświaty

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz. U. z 2018, poz. 1457 ze zm. Dz. U z 2018, poz. 1560, 1669, 2245, z 2019 r. poz. 730, 761.)

– Art. 22a – art. 22ab

USTAWA z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

Program „Wędrując ku dorosłości” został dostosowany do tych wymogów.

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

III etap edukacyjny: 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum oraz branżowa szkoła I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej. Zakres podstawowy

Cele kształcenia - wymagania ogólne

- I. Pogłębianie wiedzy związanej z funkcjami rodziny, miłością, przyjaźnią, pełnieniem ról małżeńskich i rodzicielskich, seksualnością człowieka i prokreacją; umiejętność podejmowania odpowiedzialnych decyzji dotyczących wyboru drogi życiowej, małżeństwa i rodziny.
- II. Rozwijanie umiejętności rozwiązywania problemów związanych z okresem dojrzewania, dorastania i wyborem drogi życiowej; umiejętność świadomego kreowania własnej osobowości.
- III. Uzyskanie przez uczniów lepszego rozumienia siebie i najbliższego otoczenia; umiejętność poszukiwania i udzielania odpowiedzi na pytania: Kim jest człowiek? Jakie są jego cele i zadania życiowe? Jaki jest sens życia?
- IV. Przyjęcie pozytywnej postawy wobec życia ludzkiego, osób niepełnosprawnych i chorych; przygotowanie, na podstawie wiedzy i wykształconych umiejętności, do poszanowania godności życia ludzkiego i dojrzałego funkcjonowania w rodzinie.
- V. Znajomość podstawowych zasad postępowania w sferze ludzkiej płciowości i płodności; kształtowanie postaw prozdrowotnych, prospołecznych i prorodzinnych.

Treści nauczania - wymagania szczegółowe

1. Tożsamość i wielowymiarowość człowieka. Poczucie sensu życia.
2. Komunikacja interpersonalna, asertywność, techniki negocjacji, empatia.
3. Tolerancja wobec odmienności kulturowych, etnicznych, religijnych, seksualnych.
4. Rozwój psychoseksualny człowieka w kolejnych fazach życia.
5. Dojrzewanie: rozumienie i akceptacja kryteriów dojrzałości biologicznej, psychicznej i społecznej. Problemy okresu dojrzewania i sposoby radzenia sobie z nimi.

6. Wartości i pojęcia związane z płciowością człowieka: męskość, kobiecość, miłość, rodzina, rodzicielstwo. Znaczenie odpowiedzialności w przeżywaniu własnej płciowości i budowaniu emocjonalnych więzi. Role kobiet i mężczyzn a panujące stereotypy.
7. Inicjacja seksualna, jej uwarunkowania i następstwa. Argumenty biomedyczne, psychologiczne i moralne za opóźnieniem wieku inicjacji seksualnej.
8. Istota seksualności człowieka i jej aspekty. Integracja seksualna.
9. Komplementarność płci - wzajemne dopełnianie się płci w sferach fizycznej, psychicznej, emocjonalnej i społecznej. Rozumienie, akceptacja i szacunek dla osób płci odmiennej.
10. Istota, rodzaje i etapy rozwoju miłości. Różnice w przeżywaniu miłości.
11. Metody rozpoznawania płodności.
12. Metody i środki antykoncepcji. Sposoby ich działania i zasady doboru.
13. Choroby przenoszone drogą płciową i zapobieganie im. AIDS: profilaktyka, aspekt społeczny i etyczny, chory na AIDS w rodzinie.
14. Trudności w osiągnięciu tożsamości płciowej, możliwości pomocy.
15. Normy zachowań seksualnych. Przemoc i przestępstwa seksualne; możliwości zapobiegania, sposoby obrony. Informacja o ośrodkach pomocy psychologicznej, medycznej i prawnej.
16. Przygotowanie do małżeństwa. Problemy wierności, zaufania i dialogu.
17. Małżeństwo: jego fazy; trudności i konflikty oraz sposoby ich rozwiązywania; wartość małżeństwa. Macierzyństwo i ojcostwo. Przygotowanie do ról rodzicielskich. Adopcja. Bezdzielnosc.
18. Przebieg i higiena ciąży. Rozwój prenatalny dziecka. Szkoła rodzenia, poród i naturalne karmienie. Rola rodziców w okresie oczekiwania na narodziny dziecka, w czasie porodu i po narodzinach.
19. Funkcje rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem wychowania dzieci w rodzinie. Znaczenie prawidłowych postaw rodzicielskich dla rozwoju dziecka. Samotne rodzicielstwo.
20. Nieplanowana ciąża; sposoby szukania pomocy w sytuacjach trudnych.
21. Aborcja jako zagrożenie dla zdrowia psychicznego i fizycznego - aspekty: prawny, medyczny i etyczny.
22. Konflikty w rodzinie i ich przyczyny. Sposoby rozwiązywania konfliktów.
23. Przemoc w rodzinie. Wykorzystywanie seksualne. Profilaktyka. Możliwości uzyskiwania pomocy.

24. Zagrożenia życia społecznego: alkoholizm, narkomania, agresja, sekty, pornografia.
25. Prawodawstwo dotyczące rodziny. Zawarcie małżeństwa, separacja, rozwód. Prawa i obowiązki małżonków i rodziców, prawa dziecka. Obowiązki państwa wobec rodziny.
26. Człowiek wobec niepełnosprawności, starości, choroby, umierania i śmierci, w tym w aspekcie życia rodzinnego.
27. Poradnictwo młodzieżowe i rodzinne w Polsce.

Zalecane warunki i sposób realizacji.

Na III etapie edukacyjnym, do zadań szkoły należy w szczególności:

- 1) wspieranie wychowawczej roli rodziny; integrowanie działań szkoły i rodziców;
- 2) pomoc w kształtowaniu pozytywnego stosunku do płciowości; odniesienie płciowości do wartości i pojęć, takich jak: poszanowanie życia, miłość, małżeństwo, rodzina, przyjaźń, akceptacja i szacunek w relacjach międzyludzkich;
- 3) pomoc w osiągnięciu dojrzałości psychoseksualnej;
- 4) uświadomienie roli rodziny w życiu człowieka; promowanie trwałych związków, których podstawą jest więź emocjonalna, efektywne sposoby komunikowania się, wzajemne zrozumienie;
- 5) przekazywanie rzetelnej, dostosowanej do poziomu rozwoju ucznia, wiedzy na temat zmian biologicznych, psychicznych i społecznych w różnych fazach rozwoju człowieka.

Koncepcja programu

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, art. 48. i 53. gwarantuje rodzicom pierwszeństwo w wychowaniu dzieci „Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem”. Natomiast system oświaty, art. 1. nakłada obowiązek i zarazem zapewnia „wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny” (Dz. U. z 2004 r. Nr. 256. Poz. 2572, z późn. zm.).

Ze względu na specyfikę przedmiotu, nauczyciel powinien stworzyć w czasie lekcji atmosferę otwartości, szczerości, zaufania i dyskrecji.

Zgodnie z podpisaną nowelizacją, na zajęcia wychowania do życia w rodzinie nie będą uczęszczać tylko ci uczniowie niepełnoletni, których rodzice zgłoszą dyrektorowi szkoły sprzeciw w formie pisemnej co do udziału dzieci w zajęciach oraz ci uczniowie pełnoletni, którzy sami zgłoszą dyrektorowi w formie pisemnej sprzeciw wobec udziału w zajęciach.

Integralne ujęcie ludzkiej seksualności

Wychowanie do życia w rodzinie to szczególna dziedzina, która mobilizuje do zastanowienia się nad zagadnieniem płciowości człowieka: kobiecości i męskości, dojrzałej miłości, wartości małżeństwa i rodziny, a w konsekwencji do zgłębiania ostatecznych celów życiowych człowieka. Uwrażliwienie ucznia na dobro i prawdę – wartości szczególnie istotne w życiu rodzinnym – jest możliwe dzięki pobudzeniu ucznia do refleksji i samooceny. W toku realizacji zajęć WDŻ najtrudniejsze i budzące najwięcej obaw są zagadnienia etyczno-filozoficzne. Tymczasem seksualizm człowieka, który nie respektuje norm etycznych i duchowości oznacza dezintegrację osobowości i może krzywdzić drugą osobę. Istotnym elementem wychowania, szczególnie w tej dziedzinie, jest pomaganie uczniowi, by zrozumiał prawdziwy sens seksualności oraz przyjął wobec niej dojrzałą postawę.

Metody, techniki i formy pracy

Przedmiot wychowanie do życia w rodzinie powinien być prowadzony metodami aktywizującymi poznawczo, rozbudzającymi zainteresowanie uczniów i angażującymi ich emocjonalnie. Stosowanie takich metod stwarza możliwość prezentacji własnych poglądów, poszukiwania i porządkowania informacji, uczy konstruktywnego rozwiązywania problemów oraz efektywnej współpracy w grupie. Sprzyja także rozwijaniu umiejętności komunikowania się, motywuje do działań w czasie lekcji, przez co wpływa na kształtowanie się odpowiednich postaw u ucznia oraz ułatwia przyswajanie wiedzy. Nie da się, oczywiście, wykluczyć metod tradycyjnych takich jak wykład, pogadanka czy praca z tekstem, jednak by zajęcia motywowały uczniów do aktywności, powinny być prowadzone w taki sposób, aby uczniowie czuli się współtwórcami lekcji. Niektóre zajęcia aktywne powinny być poprzedzone mini wykładem lub fragmentem filmu dostarczającym informacji niezbędnych do podjęcia przez uczniów aktywności.

Nauczyciel dokonujący wyboru metod i form pracy powinien również brać pod uwagę swoje atuty, możliwości uczniów, a także stopień wyposażenia przedmiotowo-dydaktycznego szkoły. Niestandardowe formy organizacyjne i metody urozmaicą zajęcia, stworzą uczniom możliwość czynnego w nich uczestnictwa. Będzie to również okazja nabycia umiejętności konfrontowania swoich poglądów, wypowiedzenia w sposób swobodny opinii, a także wyrażania ekspresji i przeżyć. Duże znaczenie w realizacji zajęć prorodzinnych stanowi film.

Może on pobudzać do dyskusji, rozwijać wyobraźnię, kształtować postawy. Nie powinien jednak zastępować nauczyciela; raczej tylko inspirować proces dydaktyczno-wychowawczy, np. przez wprowadzenie lub zobrazowanie danego zagadnienia. Propozycje filmowe w programie są dlatego ograniczone do kilku, a wyjątkowo do kilkunastu minut. W zależności od realizacji określonych celów nauczyciel przyjmuje wybrany tok nauczania, do którego przyporządkowane są odpowiednie metody i techniki pracy.

Tok podający (przekazywanie wiedzy):

- wykład,
- pogadanka.

Tok problemowy (rozwiązywanie problemów, zdarzeń):

- „burza mózgów”,
- drzewo decyzyjne,
- metaplan,
- dyskusja,
- debata oksfordzka,
- śniegowa kula,
- rozmowa kierowana
- łańcuch skojarzeń
- Zdania niedokończone
- Forma pracy w grupach
- 6 myślowych kapeluszy Edwarda de Bono.

Tok eksponujący (kształcenie przez wyzwianie stanów emocjonalnych, przeżywanie):

- film,
- drama,
- inscenizacja,
- symulacje decyzyjne,
- Odgrywanie ról
- metoda trybunału.

Tok praktyczny (rozwój sfery sensomotorycznej):

- plakat,
- mapa mentalna,
- wykresy (np. cyklu kobiecego)
- Ankiety, krzyżówki, schematy, ćwiczenia, rysunki

Ocena osiągnięć ucznia

Zajęcia z wychowania do życia w rodzinie nie podlegają ocenie. Uczeń nieoceniany jest swobodniejszy, bez obaw ujawnia emocje, jest szczery i spontaniczny. Na tych lekcjach uczniowie mogą „czuć się naprawdę sobą”, wówczas bez obaw zabierają głos, dyskutują, wyrażają opinie. Pomimo że rozporządzenie nie przewiduje dla tego przedmiotu klasycznej oceny, efekty pracy wychowawczej można zmierzyć stosując różne narzędzia pomiaru. Pod koniec bloku zajęć (lub po lekcji) warto posłużyć się testem sprawdzającym wiedzę uczniów. Aby ocenić zmianę postaw wychowanka, albo uzyskać informację o stopniu satysfakcji ucznia z uczestnictwa na zajęciach, prowadzący może wprowadzić arkusz lub kartę ewaluacyjną, ankietę albo też „mówiącą ścianę”.

Współpraca z rodzicami

Na stronie szkoły przedstawiona pozostaje rodzicom pełna informacja o celach i treściach programu, literatura oraz pomoce dydaktyczne wykorzystywane na lekcjach.

Niebagatelną rolę odgrywają obligatoryjne spotkania z rodzicami. Mogą one zaowocować współdziałaniem ułatwiającym komunikację w rodzinie i wspierającym autorytet domu i szkoły. Warto zintegrować działania obu podmiotów.